

جغرافیا و روابط انسانی، تابستان ۱۳۹۸، دوره ۲، شماره ۱، پیاپی ۵

بررسی نقش مسکن پایدار روستایی بر مولفه های احساس امنیت خانوارهای

روستایی مطالعه موردی: دهستان خرقان غربی، شهرستان آوج

بهروز محمدی یگانه^۱، مهدی چراغی^۲، مریم محمد بیگی^{۳*}

۱-دانشیار جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه زنجان

۲-استادیار مدعو دانشگاه زنجان

۳-دانشجوی جغرافیا و برنامه ریزی روستایی گرایش مدیریت توسعه پایدار، دانشگاه زنجان

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۵/۲۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۵/۰۹

چکیده

عدم وجود امنیت و به تبع آن، عدم احساس امنیت در روستاها، باعث بروز ناهنجاری هایی مثل مهاجرت آنان به شهرها، حاشیه نشینی و ایجاد حالت انفعال در مردم، از بین رفتن خلاقیت ها، بروز بی تفاوتی ها و رفتارهای مبتنی بر بی اعتمادی، خدشه دار شدن امنیت گردد. پژوهش حاضر با هدف تحلیل نقش مسکن پایدار روستایی در احساس امنیت خانوارهای روستایی، مطالعه موردی: دهستان خرقان غربی، شهرستان آوج طراحی و اجرا شد. پژوهش حاضر از نظر نوع تحقیق کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی و تحلیلی، روش گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای و میدانی (م مشاهده و پرسشنامه) و جامعه آماری تحقیق حاضر دهستان خرقان غربی واقع در شهرستان آوج می باشد. این دهستان در سرشماری سال ۱۳۹۵ دارای ۹ روستای دارای سکنه و ۲۶۹۹ نفر جمعیت و ۹۳۳ خانوار می باشد. از بین این ۹ روستا براساس نمونه گیری قضاوتی ۳ روستا انتخاب و به منظور نمونه گیری از روش نمونه گیری مرحله ای طبقه بندی شده و روش قرعه کشی استفاده شد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۱۸۲ نفر به عنوان حجم نمونه تعیین شد. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از آمار توصیفی (میانگین و توزیع فراوانی) و آماری استنباطی در محیط نرم افزار *SPSS* صورت گرفته است. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که بین شاخص های مورد نظر برای احساس امنیت خانوار شاخص های احساس امنیت جانی، مالی و کالبدی بر روی آنها مسکن پایدار تاثیر مثبت و معناداری دارد و مسکن پایدار با شاخص های احساس امنیت اجتماعی و زیست محیطی رابطه معناداری ندارد. همچنین نتایج نشان دهنده آن بود که از بین شاخص ها، مسکن پایدار بر روی شاخص احساس امنیت مالی دارای بیشترین تاثیر بوده به گونه ای که ۷۰/۴ درصد از واریانس متغیر احساس امنیت مالی توسط متغیر مسکن پایدار مورد تبیین قرار می گیرد.

کلمات کلیدی: مسکن روستایی، مسکن پایدار، احساس امنیت، دهستان خرقان غربی

مقدمه

مسکن یکی از نیازهای اساسی انسان است و شاید نخستین نیازهای انسان باشد که فرم کالبدی یافته است. (رضازاده و اوتادی، ۱۳۸۷: ۱۴) مسکن مناسب به عنوان یکی از اساسی ترین نیازها برای هر فرد و خانواده برای زندگی با عزت انسانی شناخته می شود (فریمپونگ، ۲۰۱۱) و به عنوان یک شاخص کلیدی با بهبود کیفیت زندگی ساکنان مرتبط است (یانگ، ۲۰۰۷، ص ۴؛ مایلن ۲۰۰۸، ص. ۱۴). امروزه مسائل مربوط به حوزه مسکن روستایی به یک امر جهانی تبدیل شده و جوامع و کشورهای مختلف با مشکلات زیادی در این حوزه روبه رو بوده و داشتن سرپناه مناسب و با کیفیت موضوعی است که همه کشورها را به نوعی، متناسب با وضعیتشان، درگیر ساخته است. (محمدی یگانه و همکاران، ۱۳۹۶). در سکونتگاههای روستایی، مسکن به عنوان اصلی ترین عنصر کالبدی فضا از ماهیتی چند کارکردی برخوردار است (سعیدی و امینی، ۱۳۸۹، ۲۱، Erdinc ۲۰۰۹). مسکن روستایی به طور طبیعی تجلیگاه شیوه زیستی-اقتصادی-اجتماعی روستایی به شمار می رود و الگو و عملکردهای آن در پیوند با عرصه مکانی-فضایی، به مثابه دریچه ای است به شناخت چشم انداز و روندهای حاکم بر زندگی و فعالیت روستا (سعیدی و احمدی، ۱۳۹۰، ۸). با توجه به تحولاتی که طی سالهای اخیر در جوامع روستایی بوجود آمده است پرداختن به مقوله مسکن پایدار روستایی بطوری که در برگرفته تمام ویژگیهای یک معماری تمام عیار باشد، اهمیت خاصی می یابد مفهوم مسکن پایدار بدان معنی نیست که مسکن برای همیشه باقی خواهی ماند، بلکه بدان معناست که مواد انرژی آب مصرفی و ... از طریق کاهش دادن مصرف برای حفظ اقتصاد بشری مرتبط با ساخت و ساز و استفاده ساختمان برای پایداری پذیری اشغال کره زمین توسط انسان کمک خواهد کرد (Whit, 2002, 13). بنابراین یک مسکن خوب فقط به معنای وجود یک سقف بالای سر هر شخص نیست بلکه مولفه های دیگری همچون فضای مناسب امنیت دسترسی فیزیکی، دوام، زیرساخت های اولیه، سازگاری با معیشت و بهداشت و .. را در بر می گیرد. راپاپورت معتقد است: که مسکن نه تنها نتیجه عواملی چون آب و هوا و توپوگرافی می باشند بلکه از ایده های اجتماعی، اقتصاد و سازمان اجتماعی، توزیع منابع، کارکردها و ارزش ها و باورها متأثر می شوند که در هر دوره ای از زمان رایج است. در واقع معیارهای فرهنگی-اجتماعی همانند عوامل دیگری چون آب و هوا و فناوری نقش موثری در شکل گیری مسکن دارند. بنابراین ضروری است که در نظر داشته باشیم حتی ساده ترین مسکن، نیز یک پدیده فرهنگی مهمی محسوب می شود (راپاپورت به نقل از موحد و فتاحی، ۱۳۹۱: ۴۰).

بنابراین با توجه به مطالب ذکر شده می توان گفت پایداری مسکن روستایی تنها مربوط به مسائل فیزیکی نمی شود بلکه دامنه گسترده تری از عوامل محیطی اقتصادی و اجتماعی را دربرمی گیرد (مشیری، ۱۳۸۸، سرتیپی پور، ۱۳۸۷، شمسی الدینی و همکاران ۱۳۹۰، زندیه و حصاری ۱۳۹۰، احمدیان و محمدی ۱۳۹۱). شاخص های مسکن پایدار به عنوان یک برنامه و ابزاری ضروری برای بیان پایداری ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و کالبدی مسکن از جایگاه ویژه ای در امر برنامه ریزی روستایی برخوردار هستند. (برقی و همکاران، ۱۳۹۵) مسکن مناسب درواقع مسکن پایدار است که دارای ویژگی های، آسایش مناسب، فضای مناسب، عوامل بهداشتی

مناسب، مکان مناسب و قابلیت دسترسی از نظر کارا دارا می‌باشد (زرگرو حاتمی، ۱۳۹۳: ۴۷) امروزه بررسی الگوهای طراحی مسکن بومی و تطابق ساخت و شکل‌گیری فضاها با الگوهای طراحی بومی با در نظرگیری مؤلفه‌های فرهنگی - اجتماعی از مقولاتی است که نیاز است در فرایند برنامه‌ریزی مسکن پایدار در روستاها مورد توجه باشد. (شیعه، ۱۳۸۵: ۲۰۸).

با توجه به افزایش ناهنجاری‌های اجتماعی در جوامع امروزی، بررسی احساس امنیت اجتماعی و عوامل موثر بر آن ضروری می‌باشد. نواحی روستایی مکانی است برای زندگی و زیستن که شناخت عوامل احساس ساکنان آن از ضرورت‌های حفظ کمیت و کیفیت این جمعیت می‌باشد. (احمدی و همکاران، ۱۳۹۳) احساس امنیت یکی از عوامل مهم در پویایی و سلامت محیط زندگی می‌باشد که لازم است در فرایند برنامه‌ریزی، طراحی و مدیریت سکونتگاه‌ها مورد توجه قرار گیرد (شیخ بیگلو، ۲۰۱۰: ۲۲۶، محمدی یگانه و همکاران ۱۳۹۶) امنیت نخستین شرط برای زندگی انسان و سکونت در یک مکان است (گارگر و سرو، ۱۳۹۰: ۲۰۴) از گذشته یکی از عوامل موثر در اسکان‌گزینی جمعیت در نقاط روستایی عامل امنیت بوده است. امنیت بنا به اعلامیه حقوق بشر امروزه مانند گذشته صرفاً یک نیاز نیست، بلکه یک حق است. امنیت در فضاهای روستایی یکی از مهم‌ترین شاخص‌های کیفیت زندگی و کیفیت فضا محسوب می‌شود و به رغم اینکه مسئله امنیت در هر جامعه یک مقوله پیچیده و دارای ابعاد متنوع و متعدد اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است، در تامین این نیاز نمی‌بایست از نقش و تاثیر عوامل محیطی - کالبدی غافل شد (محمدی یگانه و همکاران، ۱۳۹۶). یکی از علل ناسازگاری افراد، ترس و ناامیدی از آینده است و شرایط نامناسب مسکن نیز یکی از عواملی است که تعادل روانی را مختل کرده و مانع تفاهم و سازش اجتماعی آنها می‌گردد (مساواتی آذر، ۱۳۸۵: ۱). عدم وجود امنیت و به تبع آن، عدم احساس امنیت در روستاها، باعث بروز ناهنجاری‌هایی مثل مهاجرت آنان به شهرها، حاشیه‌نشینی (بذرافشان و روستا، ۱۳۹۵: ۱۴) و ایجاد حالت انفعال در مردم، از بین رفتن خلاقیت‌ها، بروز بی‌تفاوتی‌ها و رفتارهای مبتنی بر بی‌اعتمادی، خدشه‌دار شدن امنیت گردد (بخشی و دوستدار، ۱۳۹۰). درباره تاثیر محیط فیزیکی و فضا بر امنیت، نظریات بیشماری مطرح شده است. پیشگیری از جرم و نگرانی برای برقراری امنیت ایده‌ای است که از زمان وقوع جرم وجود داشته است در حالیکه امروزه نوع آن تغییر نموده و اصطلاح "پیشگیری از جرم" نسبتاً جدید می‌باشد (Lab, 2010: 21). یکی از عوامل مهم در دوام و آسیب‌پذیری ساختمان‌های روستایی که نقش به‌سزایی دارد کیفیت مصالح ساختمانی است. اغلب روستائیان بنا به مسائل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، و اقلیمی ناگزیرند برای ساختمان‌سازی از همان مصالحی که در محل موجود استفاده نمایند. دهستان خرقان غربی نام دهستانی در بخش مرکزی شهرستان آوج، استان قزوین در ایران است. نتایج اولیه از مناطق روستایی استان قزوین بخش مرکزی دهستان خرقان غربی نشان می‌دهد که مصالح ساختمانی در ساخت و ساز روستایی اغلب دارای کیفیت بسیار پائین بوده و به علت عدم توجه به دستورالعمل‌های اجرایی، طراحی مسکن نامناسب و به صورت تقلید از سبک ساخت و ساز شهری بدون در نظر گرفتن اصول و ضوابط مهندسی مصالح منجر به کاهش عمر

و آسیب پذیری ساختمان های روستایی گردیده است و همین باعث شده که امنیت را از بعضی خانوارهای دهستان خرقان غربی که مسکن پایدار ندارند از بگیرد. و با توجه به اینکه شهرستان آوج در معرض بسیاری از سوانح طبیعی مانند سیل و به ویژه زلزله قرار دارد. مسکن یکی از شاخص های مهم برای حفظ امنیت ساکنان منطقه مورد مطالعه می باشد. بنا به دلایلی که ذکر گردید ضروری می نمود که مسئله ی پایداری مسکن بنا به اهمیت و تاثیر که در امنیت جانی - مالی و... دارد بررسی گردد. محیط و فضاهای سکونتگاهی انسانی (شهری - روستایی) متاثر از مؤلفه هایی است؛ اقتصادی، اجتماعی فرهنگی، سیاسی، کالبدی، که بحث پایداری مسکن جزو زیر شاخه های آن محسوب می شود. با توجه به مطالب فوق الذکر این تحقیق بر آن است تا مجموعه عواملی که در منطقه مورد مطالعه سبب پایداری مسکن در دهستان خرقان غربی می شود را بررسی و تحلیل نماید.

مبانی نظری تحقیق

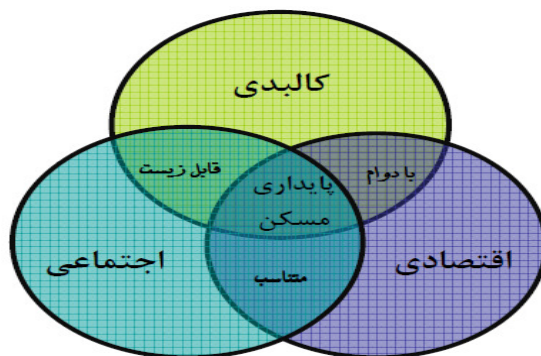
«مسکن پایدار عبارت است از مسکنی که از لحاظ اقتصادی متناسب، از حیث اجتماعی قابل قبول، احداث آن از نظر فنی و کالبدی، امکان پذیر، مستحکم و سازگار با محیط زیست باشد» (Charles, 2007). پایداری تنها مربوط به مسائل فیزیکی نمی شود بلکه دامنه گسترده تری از آن ملاحظات اجتماعی، زیبا شناسانه و اقتصادی می باشد و توجه به مسائلی نظیر کیفیت هوا در درون و بیرون ساختمان، کاستن از مواد شیمیایی، هماهنگی بین مسکن و چشم انداز طبیعی، مشارکت استفاده کنندگان در طراحی، مدیریت مسکن، تنوع به جای یکسان بودن، حفظ و حمایت از سکونتگاه های موجود به جای تغییر یا تخریب آنها ضروری می باشد. یکی از توصیه هایی که مروجین و مبلغین توسعه پایدار مطرح می کنند بوم آوری و یا تکیه بر فن آوری و مصالح و روش های بومی برای توسعه می باشد (تقی زاده، ۱۳۸۰، ۱). مسکن پایدار باید بهترین تعامل را با بستر محیطی خود داشته باشند و کمترین تأثیر را بر محیط بگذارد. تعامل مسکن با بستر محیطی از مهم ترین عوامل در حفاظت از محیط زیست، منابع و انرژی است و باید متناسب با فرهنگ، شیوه ها و سنتهای و شرایط اقتصادی ساکنان آن باشد. همچنین مسکن پایدار باید با استفاده از مصالح بومی با دوام، متناسب با اقلیم و قابل بازیافت ساخته شود و با استفاده از تکنولوژی مناسب، امنیت و استاندارد های آن ارتقاء پیدا کند (محمود، ۱۳۸۷: ۱۱) و از همه مهم تر امکان رشد و کمال معنوی انسان را فراهم سازد (تقی زاده، ۱۳۸۰: ۵). مسکن پایدار نقش با اهمیتی در ثبات خانواده، رشد اقتصادی و اجتماعی و بالا بردن ضریب ایمنی افراد و خصوصاً ارتقای فرهنگی و آرامش روحی اعضای خانواده دارد و در کل سیستم تأثیر می گذارد (آسایش، ۱۳۷۵: ۶۷).

جدول ویژگی های مساکن پایدار

دیدگاه اجتماعی	مسکن یا آپارتمان برای خانواده، به عنوان محلی نمادین از موقعیت اجتماعی است.
دیدگاه اجتماعی-روان شناسی	مسکن محلی برای فعالیت های خصوصی و صمیمی است.
دیدگاه اقتصادی	مسکن یک مکان برای کسب درآمد سالانه و افزایش ارزش افزوده است.

منبع: (Gondring H, Lammel E., 2001) به نقل از قنبری و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۱۰)

مسأله‌ی اصلی در مسکن پایدار، توجه به نیازهای فعلی مسکن افراد جامعه است، به شکلی که تأمین مسکن امروز با کمترین تغییر حالت در محیط طبیعی، این امکان را به نسل آینده بدهد که به شکلی بهینه برای خود فضای زیستی مناسبی فراهم کنند (رهایی و همکاران، ۱۳۹۲: ۳). مسکن پایدار به مسکنی می‌گویند که کمترین ناسازگاری و مغایرت را با محیط پیرامون خود و در پهنه وسیع‌تر با منطقه و جهان دارد (سینگری، ۱۳۸۷: ۲).

شکل ۱ مدل مفهومی پایداری مسکن

منبع: بسحاق و همکاران، ۱۳۹۱

در مسکن پایدار، همان گونه که در شکل (۲-۲) قابل ملاحظه است، نگرش حفظ محیط زیست و جلوگیری از تخریب و آلودگی، باعث توجهات خاصی به معماری پایدار و توسعه پایدار شده است. امروزه معماری پایدار با بیان اهدافی مانند حفظ محیط زیست، آلودگی کره زمین، استفاده از انرژی‌های طبیعی و پاک و کمتر آلودن محیط زندگی، استفاده از مواد و مصالح بازیافت‌شونده، طرح معماری با توجه به شرایط فیزیکی و اقلیمی و غیره توجه بسیاری را در جهان به خود جلب کرده است (عزیزی، ۱۳۸۰).

احساس امنیت مفهوم چند بُعدی است و در ارتباط با شرایط اجتماعی و افراد مختلف به گونه‌های متفاوت ظهور می‌کند منابع تأمین کننده احساس امنیت نیز برای افراد و گروه‌های مختلف جامعه متفاوت از همدیگر است این منابع در سه سطح کلان، میانی، و خرد اثر گذار هستند در سطح کلان، ساختار کلی جامعه و ایمن بودن آن از جنگ، قحطی، خشکسالی، زلزله، سیل و سقوط نهادهای سیاسی حکومت از عمده منابعی هستند که احساس امنیت در افراد را شکل می‌دهند در سطح میانی، روابط میان نهادهای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی جامعه، چالش‌های بین گروه‌ها و جناح‌های مختلف، کارکرد نیروی انتظامی، ارتش، قوه قضائیه، نظام پولی، نظام مندی شغلی، تعاملات جناح‌های سیاسی، بهره‌وری اقتصادی عمده منابعی هستند که احساس امنیت را در افراد شکل می‌دهند در سطح خرد، روابط بین افراد جامعه در حوزه کار، تحصیل، اقوام و خویشاوندان، همسایگان، همکاران و نیز تجربه‌های مستقیم و غیر مستقیم روزانه

افراد از پدیده های مختلف از جمله سرقت، ضرب و شتم، قتل، عمده منابعی هستند که احساس امنیت در افراد و خانواده ها را شکل می دهند (دلاور و جهانتاب، ۱۳۹۰: ۷۹).

احساس امنیت به عنوان یک متغیر اجتماعی می تواند تحت تأثیر عوامل متعدد اجتماعی و فردی قرار گیرند از جمله عواملی که بر احساس امنیت اجتماعی در یک جامعه تأثیر می گذارند، می توان به "نابرابری اجتماعی"، "میزان سرمایه اجتماعی در دسترس"، مشارکت، پایداری به ارزش های مشترک، اعتماد اجتماعی و عوامل زمینه ای مثل جنسیت، سن، نوع خانواده و... اشاره کرد (میری آشتیانی، ۱۳۸۳).

در فضاهای روستایی "احساس امنیت به این معناست که ساکنان روستا بتوانند آزادانه جابه جا شوند، با هم روستاییان خود ارتباط برقرار کنند و به فعالیت های اجتماعی بپردازند، بدون آنکه تهدید شوند یا با خشونت و آزار و اذیت جسمی و روحی یا نابرابری جنسی مواجه شوند. احساس امنیت به معنای امنیت خاطر از مال، جان، و... است که خود نشانگر سازمان یافتگی، قانونمندی و با ثبات بودن جامعه است (صانعی، ۱۳۸۵: ۱۵۰). بنابراین احساس امنیت در یک جامعه به احساس روانی از میزان وجود یا عدم وجود جرم و شرایط جرم و شرایط جرم خیز در آن جامعه باز می گردد و هر مقدار فراوانی جرم و شرایط جرم خیز بالاتر باشد احساس امنیت پایین تر است (بیات، ۱۳۸۷: ۱۷).

بسیاری از صاحب نظران معتقدند که مقوله احساس امنیت به مراتب مهم تر از امنیت به مفهوم عینی آن است. به این دلیل که احساس امنیت از نخستین حلقه های اعتماد ساز در جامعه است. پیامد ها و تبعات وجود یا گسترش ناامنی را می توان در مورد ایجاد حالت انفعال در مردم، از بین رفتن خلاقیت ها، بروز بی تفاوتی و رفتار های مبتنی بر بی اعتمادی، خدشه دار شدن امنیت و مانند آنها بر شمرد (بخشی و دوستدار، ۱۳۹۲: ۴۴). احساس امنیت پدیده روانشناختی - اجتماعی است که دارای ابعاد گوناگونی می باشد. این احساس ناشی از تجربه های مستقیم و غیر مستقیم افراد از شرایط و اوضاع محیط پیرامونی است و افراد مختلف به صورت های گوناگون آن را تجربه می کنند. منابع تأمین کننده احساس امنیت برای آحاد و گروه های مختلف جامعه نیز متفاوت از همدیگر است و این منابع در سطوح مختلف اثرگذار می باشند. بدون شک هر گونه اختلال در احساس امنیت و بروز شرایط نگرانی ناشی از موقعیت های مخاطره آمیز دغدغه ساز عینی و ذهنی در جامعه از یک سو، هزینه های اجتماعی را افزایش داده و از سوی دیگر با ایجاد اختلال در اعتماد اجتماعی و بروز بیتفاوتی های فردی و اجتماعی، انسجام و یگانگی اجتماعی را مورد تهدید قرار می دهد (حسنوند، ۱۳۹۱: ۵۹).

از بعد عینی امنیت به معنای «ایجاد شرایط و موقعیت امن برای افراد جامعه است و از بعد ذهنی، امنیت به معنای احساس امنیت است» (دربان استانه و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۰۶). باید بین امنیت و احساس امنیت تفاوت قائل شد. به طوری که ممکن است در جامعه ای امنیت از نظر انتظامی و پلیسی وجود داشته باشد ولی فرد احساس امنیت نکند احساس عدم امنیت به دلایل مختلف متعدد پدید می آید. یکی از دلایل مهم احساس ناامنی، ممکن است به خاطر موقعیت و وضعیت خاص حاکم بر یک جامعه باشد و فرد به خاطر پاره ای از عوامل مخل امنیت در جامعه احساس ناامنی بکند، هر چه میزان فراوانی جرم بالاتر باشد، احساس امنیت در آن جامعه پایین تر است (گروسی و همکاران، ۱۳۸۶: ۳۶). احساس امنیت، موجب اعتماد به نفس می شود و در نتیجه این سرمایه انسانی، قادر خواهد بود در توسعه ی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی نقش شایسته ای را ایفا نماید. در همین حال احساس امنیت در شهروندان موجب اعتماد به کارگزاران نظام شده و امکان مشارکت هر چه بیشتر آنان را برای کمک به ایجاد امنیت فراهم خواهد کرد. متقابلاً کاهش احساس امنیت باعث بی اعتمادی، رواج بد بینی، شایعه و عدم مشارکت و همکاری در برنامه های

اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و امنیتی کشور شده و این روند بستر مناسبی برای آشفته‌گی اجتماعی و تهدید امنیت داخلی خواهد شد (رجبی پور، ۱۳۸۴: ۱۰۲؛ Scheider, 2003: 363). احساس امنیت را می‌توان «در امان بودن یا در امان حس کردن خود از تهدید تعریف کرد» (کامران و شعاع برآبادی، ۱۳۸۹: ۳۷). احساس از مقوله‌ها و موضوع‌های میان‌رشته‌ای است؛ و از طرفی موضوعی روانشناختی است و از طرفی از اصلی‌ترین مباحث جامعه‌شناسی و جغرافیا به شمار می‌آید. «احساس در روانشناسی تا اندازه‌ای حالتی عاطفی - ذهنی و زیستی - فیزیولوژیک است که شخص را با محیط سازگار می‌کند. برخی از نمودهای احساس یا اوصاف آن در روانشناسی عبارت‌اند از: خشم، ترس، اندوه، شادی، تعجب و انزجار» (هزارجریبی، ۱۳۸۸: ۱۷۳). احساس فرآیند دریافت انرژی‌های محرک از محیط بیرون است و مغز از طریق ادراک به آن (احساس) معنا می‌دهد (سائتراک، ۱۳۸۳: ۲۵۵). نکته‌ای که باید به آن توجه شود، نقش و اهمیت اساسی وجود احساس امنیت در بین افراد جامعه در بعد ذهنی در کنار وجود امنیت در بعد عینی است و به همین دلیل، برخی از کارشناسان احساس امنیت را مقدم بر وجود عینی امنیت معرفی می‌کنند (کرامتی، ۱۳۸۵: ۱۵۱). برخی از کارشناسان احساس امنیت را در جامعه مهمتر از وجود امنیت دانسته‌اند و معتقدند که واکنش‌های افراد در جامعه به میزان ادراک و دریافت آنها از امنیت در جامعه وابسته است. بنابراین تازمانی که نظر فرد، در جامعه امنیت وجود نداشته باشد، احساس امنیت نیز وجود نخواهد داشت (نوروزی و فولادی، ۱۳۸۸: ۱۳۰). مفهوم احساس امنیت از شاخصه‌های کیفیت زندگی در روستاها و شهرهاست. این احساس همواره رابطه‌ی مستقیم با امنیت واقعی ندارد و وجود یا فقدان آن لزوماً به معنای بهره‌مند یا محروم شدن از امنیت واقعی نیست (کریمی نوری، ۱۳۸۷: ۲).

مواد و روش تحقیق:

نوع تحقیق کاربردی از نظر ماهیت توصیفی و تحلیلی است به دلیل اینکه نتایج در مدت کوتاهی به دست آمده و قابل اجرا است و از آنجا که کنترل متغیرهای مستقلی که رفتار انسان را تحت تاثیر قرار می‌دهند اغلب دشوار و گاه غیر ممکن است بدین جهت از روش «معیاری» استفاده شد. چون هیچ پدیده‌ای در جغرافیا به صورت مجزا و جدا از سایر پدیده‌ها قابل بررسی نیست بنابراین نگرش حاکم بر تحقیق ساختاری می‌باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر خانوارهای دهستان خرقان غربی واقع در شهرستان آوج می‌باشد. این دهستان در سرشماری سال ۱۳۹۵ دارای ۹ روستای دارای سکنه و ۲۶۹۹ نفر جمعیت و ۹۳۳ خانوار می‌باشد. با توجه به گستردگی منطقه مورد مطالعه و به منظور مطالعه دقیق ۳ روستا طبق نظر اساتید راهنما و مشاور به عنوان روستاهای مورد مطالعه انتخاب شدند. جهت انتخاب این ۳ روستا از ۹ روستای دهستان از روش نمونه‌گیری مرحله‌ای طبقه‌بندی شده و روش قرعه‌کشی استفاده شد. به این صورت که روستاهای دهستان از نظر تعداد جمعیت در ۳ گروه قرار گرفته و از هر گروه با استفاده از روش قرعه‌کشی روستاهای مورد مطالعه انتخاب شدند. تعداد نمونه لازم جهت تکمیل پرسشنامه با استفاده از فرمول کوکران ۱۸۲ نفر به عنوان حجم نمونه تعیین شد. در تحقیق حاضر به علت در اختیار نبودن مقدار نسبت صفت موجود در جامعه مقدار P ۰/۵ در نظر گرفته شده است، در این حالت واریانس به حداکثر مقدار خود و بیشترین تعداد نمونه انتخاب شد. جهت تعیین تعداد پرسشنامه هر روستا، با استفاده از فرمول تناسب تعداد پرسشنامه‌ی هر روستا مشخص شد. به عنوان مثال تعداد پرسشنامه در روستای اسدآباد، با ۵۲ خانوار از طریق تناسب به صورت زیر محاسبه گردید.

$$\frac{52}{342} \times 182 = 28$$

جدول ۱: تعداد خانوار و جمعیت و پرسشنامه روستاهای مورد مطالعه

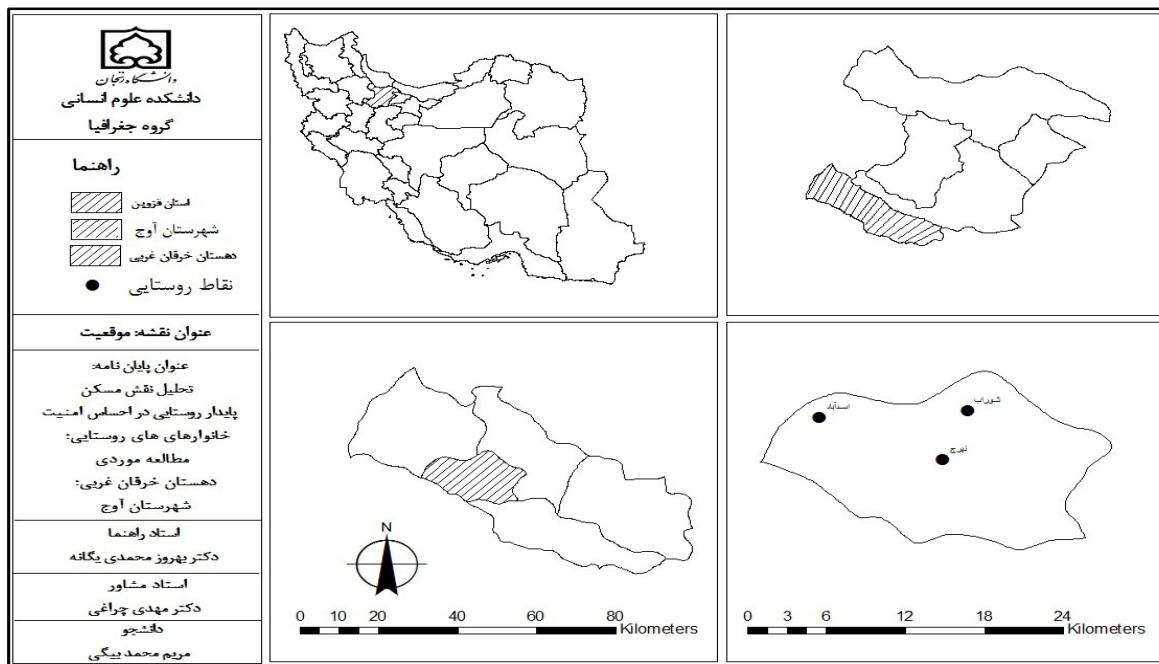
ردیف	نام روستا	جمعیت	خانوار	تعداد پرسشنامه
۱	اسد آباد	۱۶۵	۵۲	۲۸
۲	شورآباد	۳۲۲	۱۰۷	۵۷
۳	نیرج	۴۸۱	۱۸۳	۹۷
جمع	-	۹۶۸		

تجزیه و تحلیل داده‌ها در این پژوهش به دو روش توصیفی و استنباطی انجام شده است. به این صورت که بخش جمعیت شناختی پژوهش به روش توصیفی و به منظور پاسخگویی به فرضیه‌های پژوهش از روش رگرسیون خطی در محیط نرم‌افزار SPSS استفاده شده است.

محدوده مورد مطالعه:

استان قزوین با مساحت ۱۵۵۶۸ کیلومتر مربع در ۴۸ درجه و ۴۴ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۵۱ دقیقه طول شرقی و ۳۵ درجه و ۲۴ دقیقه تا ۳۶ درجه و ۴۸ دقیقه عرض شمالی قرار دارد و براساس تقسیمات کشوری در پایان سال ۱۳۹۵ استان قزوین از شش شهرستان به نام‌های آبیک، البرز، بوئین زهرا، اوج، تاکستان و قزوین، ۲۰ بخش، ۴۶ دهستان و ۳۷ شهر تشکیل گردیده است (استاندارداری قزوین ۱۳۹۳). شهرستان اوج با مرکزیت شهر اوج و مساحت ۲۷۷۶ کیلومتر مربع و در ارتفاع متوسط آن از سطح دریا ۱۲۱۰ متر قرار دارد. مرکز شهرستان شهر اوج در فاصله ۱۲۵ کیلومتری قزوین می باشد. مطابق تقسیمات کشوری این شهرستان از دو بخش، مرکزی (دهستان حصار ولیعصر، دهستان خرقان غربی، دهستان شهیدآباد) و بخش آبگرم (دهستان خرقان شرقی، دهستان آبگرم) تشکیل شده است. منطقه مورد مطالعه در جنوب غربی شهرستان اوج، استان قزوین و در محدوده بخش مرکزی در دهستان خرقان غربی می باشد (شکل ۳-۲). دهستان خرقان غربی در طول جغرافیایی ۴۸ درجه و ۵۵ دقیقه و ۵۲ ثانیه تا ۴۹ درجه و ۱۳ دقیقه و ۳۱ ثانیه شرقی و در عرض جغرافیایی ۳۵ درجه و ۳۶ دقیقه و ۱۹ ثانیه شمالی تا ۳۵ درجه و ۴۴ دقیقه ۵۵ ثانیه شمالی قرار دارد. مساحت این دهستان حدود ۲۷۷ کیلومتر مربع بوده و دارای ۹ روستای دارای سکنه می باشد که روستای نیرج به عنوان مرکز این دهستان است.

نقشه ۱: نقشه موقعیت منطقه مورد مطالعه (منبع: نگارندگان)

بحث و ارائه یافته‌ها

از مجموع ۱۸۲ نفر پاسخگو در این پژوهش بیشترین بازه سنی مربوط به گروه سنی ۵۵ تا ۶۵ سال با ۵۸ نفر (۳۱/۹) درصد و کمترین گروه سنی مربوط به سن های ۲۰ تا ۳۵ سال با ۱۶ نفر (۰/۸) می باشد. و همچنین ۱۶/۵ درصد در گروه سنی ۳۵ تا ۴۰ سال، ۲۵/۳ درصد بین ۴۵ تا ۵۵ سال، ۱۷/۶ درصد بالاتر از ۶۵ سال قرار داشته اند. توزیع پاسخگویان به سوالات تحقیق بر حسب تحصیلات نشان دهنده آن بود که ۲۰/۹ درصد از نمونه ها بی سواد بوده اند، ۴۵/۶ ابتدایی ، ۱۹/۸ درصد راهنمایی و دبیرستان، ۸/۸ درصد دیپلم و ۴/۹ درصد تحصیلات دانشگاهی بوده اند. فراوانی توزیع پاسخگویان به سوالات تحقیق بر حسب نوع شغل اصلی آنها بیانگر آن بود که شغل اصلی ۵۴/۹ درصد از نمونه آماری در فعالیت های زراعت و باغداری می باشد و ۳۳/۵ درصد در فعالیت های دامداری و ۳/۳ درصد در شغل دولتی و ۲/۷ درصد شغل کارگری و ۰/۵ درصد شغل خدمات، ۲/۲ درصد بخش صنعت و ۲/۷ دارای شغل آزاد می باشد.

یافته‌های استنباطی

تحلیل اثر برخورداری از مسکن پایدار و ارتقای برخی شاخص‌های احساس امنیت

در جهت بررسی اثر برخورداری از مسکن پایدار در ارتقای برخی شاخص‌های احساس امنیت از رگرسیون خطی استفاده شد. به منظور بررسی رابطه فوق اثر برخورداری از مسکن پایدار روی هریک از شاخص‌های جانی، مالی، اجتماعی، کالبدی و زیست محیطی امنیت خانوارها به صورت جدا بررسی شد که در ادامه ارائه شده است. در منطقه مورد مطالعه؛ بین برخورداری از مسکن پایدار و ارتقای احساس امنیت مالی خانوارها رابطه مستقیمی وجود دارد.

جدول ۲ تاثیر مسکن پایدار بر ارتقای امنیت مالی خانوارها

متغیر ملاک	R	R ²	ضریب تعیین تعدیلی	خطای استاندارد پیش بینی شده	آماره دوربین واتسون	آماره آ	سطح معنی داری
امنیت مالی خانوارها	۰/۸۳۹	۰/۷۰۴	۰/۷۰۲	۰/۲۵۸	۱/۷۴۵	۴۲۷/۳۹۸	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

جدول ۳: ضریب رگرسیون استاندارد نشده و شده، آماره تی و سطح معناداری رگرسیون

سطح معناداری	آماره تی	ضریب رگرسیون استاندارد شده (بتا)	ضریب رگرسیون استاندارد نشده	ضریب ثابت
۰/۰۰۰	۴/۰۲۹	۰/۸۳۹	۰/۵۳۵	ضریب ثابت
۰/۰۰۰	۲۰/۶۷۴		۰/۹۶۴	مسکن پایدار

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

به عنایت به نتایج مندرج در جدول ۲، آماره دوربین واتسون بدست آمده برابر با ۰/۷۴۵ است و با توجه به این که این مقدار در بازه بین ۱،۵ تا ۲،۵ می‌باشد، این امر نشان دهنده مستقل بودن مشاهدات مربوط به متغیر پیش بین یعنی مسکن پایدار را نشان می‌دهد. همچنین با عنایت به نتایج مندرج در جدول فوق، مقدار سطح معناداری بدست آمده کمتر از میزان سطح خطا $p < 0/05$ است از این رو رابطه بین متغیرها تایید می‌شود از این رو می‌توان عنوان نمود که در منطقه مورد مطالعه؛ بین برخورداری از مسکن پایدار و ارتقای امنیت مالی خانوارها رابطه معناداری وجود دارد. از طرفی با توجه به مقدار ضریب R بدست آمده که برابر با مثبت ۰/۸۳۹ می‌باشد و مثبت بودن آن در واقع نشان دهنده مثبت و هم جهت بودن تاثیر برخورداری از مسکن پایدار بر امنیت مالی خانوارها می‌باشد لذا می‌توان گفت که در منطقه مورد مطالعه؛ بین برخورداری از مسکن پایدار و ارتقای امنیت مالی خانوارها رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. با توجه به ضریب تعیین بدست آمده که برابر با ۰/۷۰۴ می‌باشد می‌توان عنوان نمود که ۷۰/۴ درصد از واریانس متغیر امنیت مالی به وسیله متغیر برخورداری از مسکن پایدار قابل توضیح است.

با توجه به مقدار ضریب بتای استاندارد شده که در جدول ۳ ارائه شده است معادله رگرسیون با ضریب بتای استاندارد به شکل زیر می‌باشد.

$$(Y = (0,839) + (0,535)X) \text{ (امنیت مالی خانوار)}$$

- در منطقه مورد مطالعه؛ بین برخورداری از مسکن پایدار و ارتقای احساس امنیت جانی خانوارها رابطه مستقیمی وجود دارد.

جدول ۴: *Error! No text of specified style in document.* تاثیر مسکن پایدار بر ارتقای امنیت جانی

خانوارها

متغیر ملاک	R	R ²	ضریب تعیین تعدیلی	خطای استاندارد پیش بینی شده	آماره f	سطح معنی داری
امنیت جانی خانوارها	۰/۱۵۲	۰/۰۲۳	۰/۰۱۸	۰/۱۸۲	۴/۲۳۲	۰/۰۴۱

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

جدول ۵: ضریب رگرسیون استاندارد نشده و شده، آماره تی و سطح معناداری رگرسیون

سطح معناداری	آماره تی	ضریب رگرسیون استاندارد شده (بتا)	ضریب رگرسیون استاندارد نشده	ضریب ثابت
۰/۰۰۰	۳۲/۰۵۸	۰/۱۵۲	۰/۹۹۸	ضریب ثابت
۰/۰۴۱	۲/۰۵۷		۰/۰۶۷	مسکن پایدار

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

با عنایت به نتایج مندرج در جدول ۴، مقدار سطح معناداری بدست آمده کمتر از میزان سطح خطا $p < 0/05$ است از این رو رابطه بین متغیرها تایید می‌شود لذا می‌توان عنوان نمود که در منطقه مورد مطالعه؛ بین برخورداری از مسکن پایدار و ارتقای امنیت جانی خانوارها رابطه معناداری وجود دارد. از طرفی با توجه به مقدار ضریب R بدست آمده که برابر با مثبت ۰/۱۵۲ می‌باشد و مثبت بودن آن در واقع نشان دهنده مثبت و هم جهت بودن تاثیر برخورداری از مسکن پایدار بر احساس امنیت جانی خانوارها می‌باشد لذا می‌توان گفت که در منطقه مورد مطالعه؛ بین برخورداری از مسکن پایدار و ارتقای احساس امنیت جانی خانوارها رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. با توجه به ضریب تعیین بدست آمده که برابر با ۰/۰۲۳ می‌باشد می‌توان عنوان نمود که ۲/۳ درصد از واریانس متغیر امنیت جانی به وسیله متغیر برخورداری از مسکن پایدار قابل توضیح است. همچنین با توجه به مقدار ضریب بتای استاندارد شده که در جدول ۵ ارائه شده است معادله رگرسیون با ضریب بتای استاندارد به شکل زیر می‌باشد.

$$(Y = (0,998) + (0,152)X) \text{ (احساس امنیت جانی خانوار)}$$

- در منطقه مورد مطالعه؛ بین برخورداری از مسکن پایدار و ارتقای احساس امنیت اجتماعی خانوارها رابطه مستقیمی وجود دارد.

جدول ۶: تاثیر مسکن پایدار بر ارتقای احساس امنیت اجتماعی خانوارها

متغیر ملاک	R	R ²	ضریب تعیین تعدیلی	خطای استاندارد پیش بینی شده	آماره f	سطح معنی داری
امنیت اجتماعی خانوارها	۰/۰۳۱	۰/۰۰۱	-۰/۰۰۵	۰/۲۵۴	۰/۱۷۴	۰/۶۷۷

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

با عنایت به نتایج مندرج در جدول ۶، مقدار سطح معناداری بدست آمده بیشتر از میزان سطح خطا $p < 0/05$ است از این رو رابطه بین متغیرها تایید نمی‌شود لذا می‌توان عنوان نمود که در منطقه مورد مطالعه؛ بین برخورداری از مسکن پایدار و ارتقای احساس امنیت اجتماعی خانوارها رابطه معناداری وجود ندارد.

- در منطقه مورد مطالعه؛ بین برخورداری از مسکن پایدار و ارتقای احساس امنیت کالبدی خانوارها رابطه مستقیمی وجود دارد.

جدول ۷: تاثیر مسکن پایدار بر ارتقای احساس امنیت کالبدی خانوارها

متغیر ملاک	R	R ²	ضریب تعیین تعدیلی	خطای استاندارد پیش بینی شده	آماره f	سطح معنی داری
احساس امنیت کالبدی خانوارها	۰/۲۱۲	۰/۰۴۵	۰/۰۴۰	۰/۱۸۲	۸/۴۷۷	۰/۰۰۴

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

جدول ۸: ضریب رگرسیون استاندارد نشده و شده، آماره تی و سطح معناداری رگرسیون

سطح معناداری	آماره تی	ضریب رگرسیون استاندارد شده (بتا)	ضریب رگرسیون استاندارد نشده	ضریب ثابت
۰/۰۰۰	۳۲/۶۲۷	۰/۲۱۲	۲/۷۵۰	ضریب ثابت
۰/۰۰۴	۲/۹۱۲		۰/۰۸۶	مسکن پایدار

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

با عنایت به نتایج مندرج در جدول ۷، مقدار سطح معناداری بدست آمده کمتر از میزان سطح خطا $p < 0/05$ است از این رو رابطه بین متغیرها تایید می‌شود لذا می‌توان عنوان نمود که در منطقه مورد مطالعه؛ بین برخورداری از مسکن پایدار و ارتقای احساس امنیت کالبدی خانوارها رابطه معناداری وجود دارد. از طرفی با توجه به مقدار ضریب R بدست آمده که برابر با مثبت ۰/۲۱۲ می‌باشد و مثبت بودن آن در واقع نشان دهنده مثبت و هم جهت بودن تاثیر برخورداری از مسکن پایدار بر احساس امنیت کالبدی خانوارها می‌باشد لذا می‌توان گفت که در منطقه مورد مطالعه؛ بین برخورداری از مسکن پایدار و ارتقای احساس امنیت کالبدی خانوارها رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. با توجه به ضریب تعیین بدست آمده که برابر با ۰/۰۴۵ می‌باشد می‌توان عنوان نمود که ۴/۵ درصد از واریانس متغیر احساس امنیت کالبدی به وسیله متغیر برخورداری از مسکن پایدار قابل توضیح است. همچنین با توجه به مقدار ضریب بتای استاندارد شده که در جدول ۸ ارائه شده است معادله رگرسیون با ضریب بتای استاندارد به شکل زیر می‌باشد.

$$(Y = (2,750) + (0,212) X) \text{ (احساس امنیت کالبدی خانوار)}$$

- در منطقه مورد مطالعه؛ بین برخورداری از مسکن پایدار و ارتقای احساس امنیت زیست محیطی خانوارها رابطه مستقیمی وجود دارد.

جدول ۹: تاثیر مسکن پایدار بر ارتقای احساس امنیت زیست محیطی خانوارها

متغیر ملاک	R	R ²	ضریب تعیین تعدیلی	خطای استاندارد پیش بینی شده	آماره f	سطح معنی داری
امنیت اجتماعی خانوارها	۰/۱۱۴	۰/۰۱۳	۰/۰۰۸	۰/۰۸۳	۲/۳۷۴	۰/۱۲۵

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

به عنایت به نتایج مندرج در جدول ۹، مقدار سطح معناداری بدست آمده بیشتر از میزان سطح خطا $p < 0/05$ است از این رو رابطه بین متغیرها تایید نمی‌شود لذا می‌توان عنوان نمود که در منطقه مورد مطالعه؛ بین برخورداری از مسکن پایدار و ارتقای احساس امنیت زیست محیطی خانوارها رابطه معناداری وجود ندارد.

نتیجه‌گیری

امروزه مسائل مربوط به حوزه مسکن روستایی به یک امر جهانی تبدیل شده و جوامع و کشورهای مختلف با مشکلات زیادی در این حوزه روبه‌رو بوده و داشتن سرپناه مناسب و با کیفیت موضوعی است که همه کشورها را به نوعی، متناسب با وضعیتشان، درگیر ساخته است در سکونتگاههای روستایی، مسکن به عنوان اصلی‌ترین عنصر کالبدی فضا از ماهیتی چند کارکردی برخوردار است. مسکن و شرایط آن عامل مهم و محوری در کیفیت زندگی و تمایز بین افراد، گروهها و نواحی قلمداد می‌شود. مسکن روستایی به طور طبیعی تجلیگاه شیوه زیستی-اقتصادی-اجتماعی روستایی به شمار می‌رود و الگو و عملکردهای آن در پیوند با عرصه مکانی-فضایی، به مثابه دریچه‌ای است به شناخت چشم انداز و روندهای حاکم بر زندگی و فعالیت روستا. نتایج حاصل از آزمون فرضیه پژوهش که عنوان می‌دارد در منطقه مورد مطالعه؛ بین برخورداری از مسکن پایدار و ارتقای برخی شاخص‌های امنیت خانوارها رابطه مستقیمی وجود دارد. این فرضیه به پنج فرضیه فرعی تقسیم شد و نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های فرعی نشان دهنده آن بود که از بین شاخص‌های مورد نظر برای احساس امنیت خانوار شاخص‌های احساس امنیت جانی، مالی و کالبدی بر روی آنها مسکن پایدار تاثیر مثبت و معناداری دارد و مسکن پایدار با شاخص‌های احساس امنیت اجتماعی و زیست محیطی رابطه معناداری ندارد. همچنین نتایج نشان دهنده آن بود که از بین شاخص‌ها، مسکن پایدار بر روی شاخص احساس امنیت مالی دارای بیشترین تاثیر بوده به گونه‌ای که ۷۰/۴ درصد از واریانس متغیر احساس امنیت مالی توسط متغیر مسکن پایدار مورد تبیین قرار می‌گیرد.

منابع و مأخذ:

- ۱- تقی زاده محمد، توسعه پایدار شهر و مسکن، نشریه مسکن و انقلاب شماره ۹۵ و ۹۶، سال ۱۳۸۰.
- ۲- محمودی، محمد مهدی، نیلوفر، نیک قدم، ۱۳۸۷ «کاهش آلودگی‌های محیطی ناشی از توسعه مسکن با راهکارهای طراحی معماری»، مطالعه موردی بافت مسکونی پیرامون تهران، هنرهای زیبا، ش ۳۵.
- ۳- آسایش، حسین، سنجش کیفیت زندگی، مجله مسکن و انقلاب اسلامی، شماره ۷۶ و ۷۷، تهران، ۱۳۷۵.
- ۴- قنبری، نوذر؛ رمضان زاده لسبویی، مهدی؛ معصوم پور سماکش، جعفر، ۱۳۹۰، نگرش ساکنین از ابعاد مسکن روستایی - مطالعه موردی کرمانشاه، جغرافیا نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، شماره ۱۱ (علمی-پژوهشی) صص ۱۰۵-۱۲۰.
- ۵- رهایی، امید؛ پیروز، بهار و فیض بخش مهناز، ۱۳۹۲، تبیین اصول مسکن پایدار؛ راهی به سوی توسعه پایدار شهری، کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و توسعه پایدار شهری، (بهار)، تبریز. صص ۱-۱۳.

- ۶- سینگری، مریم، ۱۳۸۷، راهکاری طراحی بناهای تبریز بر مبنای معماری پایدار، اولین کنفرانس ملی انرژی های تجدید پذیر، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تاکستان، (تابستان) شماره ۱۶، صص ۱-۷.
- ۷- عزیزی، مهدی، جایگاه شاخص های مسکن در فرآیند برنامه ریزی مسکن در ایران: تنگناها و معیارها، مجموعه مقالات سومین همایش سیاست های توسعه مسکن در ایران، ۱۳۸۰.
- ۸- دلاور، علی، جهانتاب، محمد، (۱۳۹۰)، تأثیر سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت، فصلنامه مطالعات اجتماعی، سال چهارم، شماره ۴، صص ۷۳-۹۵.
- ۹- میری آشتیانی، الهام (۱۳۸۳). بحران امنیت اجتماعی در ایران. ماهنامه برداشت اول، سال سوم، شماره صص ۹۰-۱۱۴.
- ۱۰- صانعی پرویز، (۱۳۸۵)، جامعه شناسی ارزش ها، تهران: جار
- ۱۱- بیات، بهرام (۱۳۸۷) "تبیین جامعه شناختی احساس امنیت در بین شهروندان تهرانی با تاکید بر نقش پرداخت رسانه و ای سرمایه اجتماعی" سالنامه علوم اجتماعی، شماره ۱۶، پیاپی ۳۵، ۱۳۲-۱۱۵.
- ۱۲- دوستدارحسنوند، اسماعیل و احسان حسنوند؛ (۱۳۹۱)، "بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی جوانان (مطالعه موردی: شهرستان سلسله)"، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، سال چهارم، شماره چهارم، صص ۸۰-۵۷.
- ۱۳- دربانآستانه، علیرضا، حشمت اله عسگری و فاطمه قربانی (۱۳۹۲). تحلیل فضایی و پهنه بندی احساس امنیت روستائیان شهرستان شیروان و چرداول، فصلنامه آمایش جغرافیایی فضا، شماره ۹، صص ۱۰۵-۱۲۷.
- ۱۴- گروسی، سعیده؛ میرزائی، جلال؛ احسان، شاهرخی (۱۳۸۶). «بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت». فصلنامه دانش انتظامی. دوره ۹، شماره ۲، صص ۲۶-۳۹.
- ۱۵- رجبی پورهزار جریبی، جعفر، صفری، رضا، (۱۳۸۸)، بررسی رضایت از زندگی و جایگاه احساس امنیت در آن، (مطالعه در بین شهروندان تهرانی)، نشریه انتظام اجتماعی، دوره ۱، شماره ۳، صص ۷-۲۸.
- ۱۶- کامران، ح. و شعاع برآبادی، ع. (۹۹۳۱). «بررسی امنیت در شهرهای مرزی مطالعه موردی: شهر تایباد»، نشریه جغرافیا، د ۳، ش ۲۵، صص ۲۵-۴۶.
- ۱۷- ساتراک، جان دلیو (۱۳۸۳)، زمینه روانشناسی ساتراک، ترجمه مهرداد فیروز بخت، تهران انتشارات رسا، چاپ اول.
- ۱۸- کرامتی، مهدی. (۱۳۸۵)، "بررسی میزان احساس امنیت در بین حاشیه نشینان تهران"، فصلنامه مطالعات راهبردی.
- ۱۹- کرمی نوری، محمد علی، (۱۳۸۷)، "نقش امنیت در رفتار های فردی و اجتماعی، برگرفته از سایت: www.kherad.info"
- ۲۰- نوروزی، فیض الله، فولادی سپهر، سارا؛ (۱۳۸۸)، «بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۱۹-۱۵ سال شهر تهران و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن، مجله راهبرد، شماره ۵۳، سال هیجدهم، ۱۳۹-۱۵۹.
- ۲۱- موحد، خسرو و کاوه فتاحی (۱۳۹۱). بررسی نقش اقلیم و محیط و محیط در شکل دهی فرم و سازه مسکن روستایی استان فارس، مسکن و محیط روستا، شماره ۱۴۱، بهار ۹۲، صص ۳۷ تا ۵۰.
- ۲۲- راپاپورت، آموس، ۱۳۸۴، معنی محیط ساخته، ترجمه فرح حبیب، انتشارات شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری، چاپ اول، ایران: تهران.
- ۲۳- مشیری، شهریار (۱۳۸۸). طراحی پایدار بر مبنای اقلیم گرم و مرطوب، نشریه هویت شهر، سال سوم شماره ۴، صص ۳۹ تا ۴۶.
- ۲۴- سرتیپی پور، محسن (۱۳۸۷). "روستا: سکونتگاه مطلوب". فصلنامه مسکن و محیط روستا. شماره ۲۳، پاییز ۱۳۸۷.

- ۲۵- شمس الدینی، علی؛ شکور، علی و رستمی، روح اله، (۱۳۹۰)، تأثیر نو سازی مسکن روستایی بر اقتصادی معیشتی روستاییان: مطالعه موردی شهرستان ممسنی، فصلنامه مسکن و محیط روستا، شماره ۱۳۵، صص ۷۰ تا ۷۰
- ۲۶- زندیه، مهدی، حصار، پدram، (۱۳۹۰)، تداوم معماری مسکن روستایی با انگیزه توسعه پایدار روستایی با انگیزه توسعه پایدار روستایی، فصلنامه مسکن و محیط روستا، شماره ۱۳۸، صص ۶۳ تا ۷۲.
- ۲۷- احمدیان و همکاران، (۱۳۹۰)، شناسایی معیارهای عام شکل گیری بافت های روستایی در ایران بنیاد مسکن انلاب اسلامی.
- ۲۸- برقی، حمید، آقامرای، علی، و محسن شایان (۱۳۹۵)، تحلیل و بررسی شاخص های پایداری مسکن در مناطق روستایی، (مطالعه موردی: دهستان معمولان شهرستان پلدختر)، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال سی و یکم شماره ۱ شماره پیاپی ۱۲۰.
- ۲۹- زرگر، اکبر؛ حاتمی خانگاهی، توحید، (۱۳۹۳)، وجوه مؤثر بر طراحی مسکن روستایی، فصلنامه مسکن و محیط روستا دوره ۳۳ شماره ۱۴۸، صص ۶۲ تا ۴۵.
- ۳۰- شیعه، اسماعیل، (۱۳۷۵)، مقدمه ای بر برنامه ریزی شهری، تهران، دانشگاه علم و صنعت ایران، ص ۲۰۷.
- ۳۱- احمدی منیژه، چراغی مهدی، و ولایی محمد (۱۳۹۳)؛ تحلیل عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در نواحی روستایی، با تاکید بر سرمایه اجتماعی، مطالعه موردی: دهستان مرحمت آباد میانی، شهرستان میاندوآب، دوره ۳۳، شماره ۱۴۸، صص ۱۰۹-۱۱۹.
- ۳۲- شیخ بیگلر، رعنا (۱۳۹۲)، اثر مؤلفه های سلامت زیستی بر گرایش به مهاجرت در سکونتگاه های اقماری اصفهان، جغرافیا و برنامه ریزی محیطی، شماره ۵۱، صص ۲۱۵ تا ۲۲۸.
- ۳۳- کارگر، بهمن و رحیم سرور (۱۳۹۰) شهر، حاشیه و امنیت اجتماعی، انتشارات سازمان جغرافیایی، تهران.
- ۳۴- مساواتی آذر، مجید (۱۳۵۸)، "تأثیر شرایط مسکن در بزهکاری جوانان ایران" شماره ۱ صص ۵۶ تا ۶۱.
- ۳۵- بذرفشان، جواد و مجتبی روستا؛ (۱۳۹۵) "ارزیابی عوامل مؤثر بر احساس امنیت در مناطق روستایی (مطالعه موردی: بخش مرکزی-شهرستان جهرم" دوره ۶ شماره ۲۳ صفحه ۱۴۲ تا ۱۵۲.
- ۳۶- بخشی، قدیر و دوستدار، رضا (۱۳۹۲). «بررسی عوامل مؤثر بر عملکرد مراکز نظارت همگانی (سد-امانه ۱۹۷) نا-ا در ارتقای احساس امنیت اجتماعی». پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی. دوره چهارم. شماره ۲۴. صص ۴۳-۷۰.
- ۳۷- تبریزی، جلال، سالاروند، اسماعیل، بسحاق، محمدرضا (۱۳۹۳)، "تحلیلی بر شاخص های پایداری مسکن در مناطق روستایی (مطالعه موردی: دهستان سیلاخور شرقی-شهرستان ازنا)"، دوره ۲۵، شماره ۲، صص ۱۹۱ تا ۲۰۸.
- ۳۸- احمدی منیژه، چراغی مهدی، و ولایی محمد (۱۳۹۳)؛ تحلیل عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در نواحی روستایی، با تاکید بر سرمایه اجتماعی، مطالعه موردی: دهستان مرحمت آباد میانی، شهرستان میاندوآب، دوره ۳۳، شماره ۱۴۸، صص ۱۰۹-۱۱۹.
- ۳۹- کرکه آبادی و مسگریان (۱۳۹۳)، "ارزیابی میزان احساس امنیت در محله های شهر بر اساس شاخص های کالبدی شهری"
- ۴۰- محمدی یگانه، بهروز، چراغی مهدی، (۱۳۹۴) در مقاله ای با عنوان "بررسی پایداری مسکن در نواحی روستایی" فصلنامه محیط و روستا شماره ۱۵-۲۵.

۴۱- عینالی، جمشید، محمدی یگانه، بهروز، خالدینیا، محمد طیب، (۱۳۹۴) در مقاله ای با عنوان "اثرات بهسازی مسکن در تحولات کارکرد اقتصادی مسکن روستایی؛ مورد: دهستان شمشیر در شهرستان پاوه" فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی دوره ۲، شماره ۱۴، صص ۱۹۱ تا ۲۰۹.

۴۲- احمدی، منیژه، چراغی، مهدی و زهرا بنزاده، (۱۳۹۴) "تحلیل مهم ترین عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی خانوار های روستایی، مطالعه موردی: دهستان نوبندگان، شهرستان فسا"، شماره ۱۲ دوره سوم، صص ۷۴ تا ۹۹.

۴۳- محمدی یگانه، بهروز، چراغی، مهدی، و خدایی، مهری (۱۳۹۵). "تحلیل اثرات پایدار ی مسکن در سرزندگی نواحی روستایی، مطالعه موردی استان زنجان".

۴۴- فتاحی، احدالله، پورطاهری، مهدی، عبدالرضا، رکن الدین افتخاری، (۱۳۹۵). "ارزیابی فضایی- کالبدی مسکن پایدار روستایی، مطالعه موردی روستاهای استان لرستان" برنامه ریزی و آمایش فضا دوره ۲۰ زمستان ۱۳۹۵ شماره ۱، (پیاپی ۹۴).

۴۵- عزمی، آئیژ، ذوالفقاری، امیرعلی، انتظاری، افشین، رزلانسری، اکرم و لیلا مطاعی (۱۳۹۴)، "شناسایی مؤلفه های مؤثر در پایداری و بهسازی مسکن روستایی (مطالعه موردی: شهرستان کرمانشاه)" فصلنامه جغرافیا و پایداری محیط، سال پنجم شماره ۱۵ صص ۱ تا ۱۶.

۴۶- گلابچیکف، الک، بادبانا، آنا، (۱۳۹۴)، مسکن پایدار برای شهر های پایدار چارچوب سیاستگذاری برای کشورهای در حال توسعه، چاپ اول، (ترجمه حسین حاتمی نژاد، محمد میر سعیدی، اکرم شهیدی)، مشهد، انتشارات پاپلی.

۴۷- رضا زاده، راضیه و طاهره اوتادی، (۱۳۸۷)، "بررسی نیازهای مسکن با توجه به تغییرات ساختار جمعیتی در شهر تهران". جلد ۱۹ شماره ۱۰، بهار ۱۳۸۷، صص ۱۵۰ تا ۱۳۹.

- 48- Frimpong, A(2011), *sheltering and housing recovery after disaster : dissecting the problems of policy implementation and possible solution, International Journal of Humanities and social Science, Vol. 1, no .20, pp1-12.*
- 49- Yang, c, *Housing Microfinance : Designing a Product for the Rural poor Institute for Financial Management and research centre for micro finance. Working paper series, 2007, NO. 19.*
- 50- Malinece, V. Naglis M. (2008) , "sustainable housing, high quality housing: A key issue in delivering sustainable communities " , *Journal of building and Environment.*
- 51- Erding, Y. S. (2009), *Analysing the effect of culture in the residential formation within the context of social life dynamics. Institute of Science, Yildiz Technical University, Istanbul.*
- 52- With, R, *Building the ecological city, wood head, publishing CRC press, 2002.*
- 53- Charles. l. choguill *the search for policies to support sustainable housing journal of habitant intermationa. 2007. 31(1):143-149.*